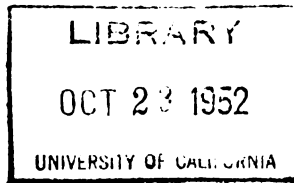

НАШ ЈЕЗИК.

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

Књ. III св. 9-10

БЕОГРАД 1952

САДРЖАЈ

	Страна
1. А. Белић: Југославија и сродне изведене речи	287
2. Драгиша Живковић: Накнадно додате и уметнуте реченице стављање запете	291
3. М. Шевановић: Замаскирати, закамуфлирати . . . . ., сконцентрисати	303
4. В. М. Мићовић: О неким стручним називима (свршетак)	309
5. В. В. Пешровић: Речи изведене од основе <i>магнет</i>	322
6. И. Поповић: Прилог географији неких наших речи	326
7. Језичке поуке	333
8. Регистар речи	341

УРЕЂУЈЕ ОДБОР

Секретар Уређивачког одбора — Бранислав Милановић

Научна Књига

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
БЕОГРАД 1952

Штампарија и књиговезница Српске академије наука, Космајска бр. 28

РЕЧИ ИЗВЕДЕНЕ ОД ОСНОВЕ МАГНЕТ

Низ чланака под насловом О неким стручним називима од професора Мишовића (Наш језик, 3—4, 5—6, 1952), сведоче о потреби коју осећају стручњаци разних грана природних и техничких наука да се баве и питањима језика, питањима која им се, нарочито при писању, често намећу и понекад их у том раду задржавају. Треба поздравити овакве расправе у Нашем језику, нарочито ако би их давали стручњаци, сваки за своју ужу област. На тај начин умножавала би се грађа на основи које би лингвисти добили тачнију слику потреба које културни напредак, научне и техничке новине и проналасци намећу сваком језику, па и нашем.

Проф. Мишовић изнео је своје мишљење о извесном броју стручних назива из разних области; у већем броју случајева његово мишљење је оправдано и корисно. Али има случајева о којима се мора још говорити. Овде желимо говорити о предмету који он расправља у 29 тачки свога чланка.

У тој тачки проф. Мишовић расправља о речима изведеним од основе „магнет“: *(на-)магнетити*, *(на-)магнећен*, *магнећење*, *магнетан*, *магнетност*, које је потписани, изгледа, први употребио и употребљава у својим списима. Мишљење проф. Мишовића је да су те речи „непотребни и сувишни неологизми“ и да њихово увођење спада у „неоправдани и сасвим излишни пуризам“.

Проф. Мишовић залаже се за досадање називе: *(на-)магнетисати*, *магнетисање*, *магнетизам* и као оправдање наводи: да се те речи употребљавају већ сто година, да су се „одомаћиле“ као што су се одомаћили и наставци помоћу којих су изведене.

Проф. Мишовић наводи неколико реченица Ђуре Даничића и покушава да у њима нађе поткрепљење своме гледишту. — Међутим, баш из тог навода види се да је Даничићево мишљење управо супротно. Одиста, из Даничићевог написа једино се може извести закључак да нам је реч *магнетисати*, „ако јој форма и није чисто српска, ипак много ближа него латинско-немачка *магнетизирати*“.

На првом месту јасно је да Даничић сматра да облик *магнетисати* није чисто српски. Он изрично каже: „српски би може бити најчистије било *магнетити*“.

Кад се тиче поређења између *магнетисати* и *магнетизирати*, који се изрази и данас још много употребљавају, из наведене Даничићеве реченице можемо извести само ово: *магнетисати* је „много ближе“ оним срединама у којима је био јачи утицај грчке културе; оним пак у којима преовлађује немачки утицај „много ближе“ је *магнетизирати*.

Обе речи потекле су од људи школованих, који су се под утицајем страних језика привикли на такве облике, стране основним законима о грађењу речи Вукова народнога и књижевнога језика.

Залагање за један или за други облик нема за сврху истинско чување чистоте језика, него је просто свесна или несвесна одбрана навика извесне средине. То је један од примера многобројних неслагања међу нашим школованим људима, као последица разлике у претрпљеном страном културном утицају. — Вратити се, кадгод је могућно, законима народнога језика, значи смањити број неслагања међу нашим људима. А за то никад није касно, ни после сто година.

Ако речи са наставком *-иса* и *-ира* има у говорноме језику грађана, ако их има и у књигама — а има их и сувише и биће их све више ако се продужи ићи путем на који нам овде указује проф. Мишовић — треба најпре, као Даничић, признати да им „форма није чисто српска“; треба бити свестан да је то једно од зала које снажни дух народнога језика још није стигао да искорени. А затим, треба се радовати кад им се нађе добра и чиста замена.

Тумачећи и наведени став, проф. Миховић каже: „Даничићево „најчистије“ значи: било би најправилније ако је такве облике могућно извести од позајмљених речи“ и тиме изражава сумњу о исправности речи изведених од основе магнет. — Колико је та сумња оправдана, може се видети из ових примера речи изведених на исти начин од позајмљених и народних основа:

креч	кречити	кречен	кречење	кречан	кречност
челик	челичити	(о-)челичен	челичење	челичан	челичност
со	солити	сољен	сољење	слан	сланост
мрс	мрсити	(о-)мршен	мршење	мрсан	мрсност
облак	(на-)облачитисе	(на-)облачен	(на-)облачење	облачан	облачност
плод	плодити	(о-)плођен	плођење	плодан	плодност
темељ	темељити	(у-)темељен	темељење	темељан	темељност
магнет	магнетити	магнећен	магнећење	магнетан	магнетност

Кад поред овако чврстог ослонца у Вуковом народном и књижевном језику имамо још и Даничићеву напомену да би „српски може бити“ најчистије било *магнетити*“, онда се заиста можемо радовати што је речима на *-иса* и *ира*, бар у овом случају, нађена добра и чиста замена.

Као што проф. Миховић покушава да у име навика извесне средине брани „одомаћене“ речи на *-иса*, исто тако ће се из друге средине наћи људи који ће бранити речи на *-ира*. У оправдање свога гледишта проф. Миховић наводи речи „мирисати“; „манисати“, „мајсторисати“, „регулисати“. Он би хтео да старим грешкама правда нове. Куда то води, може се појмити кад се узме у обзир да се у говорном језику извесних средина чују речи: „живцирати се“, „лудирати се“, „преконосирати“, ... Опасан би био закључак да таквим речима, зато што су се овде или онде „одомаћиле“, не треба тражити замене које су у духу народнога књижевнога језика.

Уосталом мишљење проф. Миховића о томе како треба извести речи од основе магнет већ сада је у приличном за-
кашњењу. Речи *магнетити* и *магнећење* сасвим су се одомаћиле у говорном језику и писаним радовима наших електротехничких стручњака, којима су те речи управо највише и потребне. Да наведемо примере: В. Ђ. Јовановић у другом издању свога дела Основни закони електрици-

тета, 1948, делимично, а у делу Електротехника III, 1951, потпуно је прихватио речи *магнетити* и *магнећење*. У делу Електричне машине од Лившица, књ. I, 1950, књ. II, 1949, књ. III, 1950, преводиоци су свуда употребили облике *магнетити* и *магнећење*. На те облике већ су навикнуте многобројне генерације студената и електроинжењера.

Проф. Мићовић изјаснио се против речи *магнетити*, *магнећење* итд. и огласио их за „непотребне и сувишне неологизме“ и за „неоправдани и сасвим излишни пуризам“. Позната нам је честа употреба тих израза, а знамо и за њихову неумесну примену. Сматрамо да је ово лично мишљење проф. Мићовића и да је било потребно да изложимо и своје.

В. В. Петровић